

Név:..... Terem:Ülőhely:.....

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
Σ	
IMSc	

Eredmény: 17:00 Neptun üzenetben, megtekintés 17:15-17:45 között V1 404-ben

Osztályozás: 0-19: 1; 20-27: 2; 28-34: 3; 35-42: 4; 43-50: 5

Ha bármely feladat eredménye kisebb, mint a feladatra adható összpontszám 40%-a, akkor az a feladat automatikusan 0 pontot ér. A lehetséges megoldások közül egyértelműen **karikázással jelezze a helyesnek gondolt megoldást!** Egy jó megoldás létezik minden feladat esetén, amelyet kérünk **részletes számítással (képlet, behelyettesítés, végeredmény), ábrával alátámasztani, e nélkül a feladat(rész) nem fogadható el, még ha a jó megoldás is van bekarikázva!!**

A vizsgán a normál követelményhez tartozó feladatokon túlmenő, további egy feladat (6. feladat) megoldásával szerezhető 10 IMSc pontszám, amennyiben a hallgató enélkül jeles eredményt ért el. Ha valamely számonkérésen a hallgató szerzett IMSc pontokat, akkor az IMSc pontjainak növelése nem lehetséges e számonkérés újbóli teljesítésével. Az IMSc pontok megszerzése a programban nem résztvevő hallgatók számára is biztosított.

1. feladat

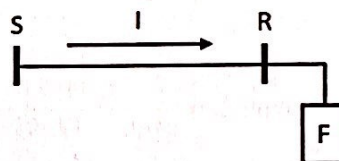
11 pont

Adott az alábbi háromfázisú, középfeszültségű hálózat egy végponti fogyasztóval. A végpontok közötti hosszirányú feszültségesés fázisonként $\Delta U_h = 320$ V.

A vezeték és a fogyasztó névleges paraméterei:

$$l = 12 \text{ km}, \quad r = 0,35 \frac{\Omega}{\text{km}}, \quad x = 0,4 \frac{\Omega}{\text{km}}$$

$$U_{n,v}^F = 20 \text{ kV}, \quad P_{n,3f}^F = 1,6 \text{ MW}$$

A fogyasztót áramtartónak feltételezve határozza meg

- a) a fogyasztó áramát (I_w és I_m)
- b) a fogyasztó háromfázisú meddőteljesítmény-igényét (Q_F^{3f}),
- c) a vezetéken keletkező háromfázisú veszteséget (P_v^{3f}).
- d) Mekkora kapacitású kondenzátorokat kell deltába kötni a fogyasztói csatlakozási ponton (R), hogy az a teljes meddőigényt kompenzálni tudja? (A kondenzátorokat a fogyasztó névleges feszültség szintjére tervezze!) (Q_c)

Megoldás:

Fogyasztó árama [A]		Q_F^{3f} [kvar] (3p)	P_v^{3f} [kW] (3p)	Q_c [μF] (2p)
I_w (1p)	I_m (2p)			
80	-26,3	-911	89,4	6,12
0,046	107	3707	171	9,83
46,2	-66,6	2307	36	2,41
47,5	26,3	911	84,3	7,23

Számítás (képlet, behelyettesítés, végeredmény):

A fogyasztó hatásos áramfelvétele:

$$I_w^F = \frac{P_{n,3f}^F}{\sqrt{3}U_n^F} = \frac{1,6\text{MW}}{\sqrt{3} \cdot 20\text{kV}} = 46,2\text{A}$$

A vezeték paramétereit:

$$R = r_l = 0,35 \frac{\Omega}{\text{km}} \cdot 12\text{km} = 4,2\Omega, \quad X = x_l = 0,4 \frac{\Omega}{\text{km}} \cdot 12\text{km} = 4,8\Omega$$

A feszültségesés közelítése a hosszirányú összetevővel:

$$\begin{aligned} \Delta U_f &\cong R I_w - X I_m \\ \rightarrow I_m &= \frac{R I_w - \Delta U_f}{X} = \frac{4,2\Omega \cdot 46,2\text{A} - 320\text{V}}{4,8\Omega} = -26,3\text{A} \end{aligned}$$

Így a fogyasztó meddőigénye és teljesítménytényezője:

$$Q_{3f}^F = -\sqrt{3}U_n^F I_m = \sqrt{3} \cdot 20\text{kV} \cdot 26,3\text{A} = 0,91\text{Mvar}$$

A vezeték vesztesége:

$$P_v = 3R|I|^2 = 3 \cdot 4,2\Omega \cdot \left(\sqrt{(46,2\text{A})^2 + (-26,3\text{A})^2}\right)^2 = 3 \cdot 4,2\Omega \cdot (53,1\text{A})^2 = 36\text{ kW}$$

A szükséges kondenzátorok:

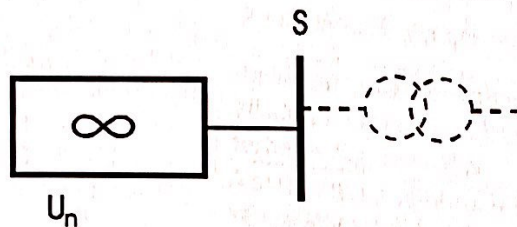
$$Q_c = \frac{Q_{3f}^F}{3} = \frac{U_n^2}{\frac{1}{\omega C}} = U_n^2 \omega C \rightarrow C = \frac{Q_{3f}^F}{3U_n^2 \omega} = \frac{0,91\text{Mvar}}{3 \cdot (20\text{kV})^2 \cdot 100\pi} = 2,41\mu\text{F}$$

2. feladat

(10 pont)

Értelmezze a végtelen hálózat fogalmát, fizikai tartalmát, adja meg egyvonalas helyettesítő képét, a pozitív sorrendű helyettesítő modelljét és az egyes elemek értékének kiszámítására vonatkozó képletet! Vázoljon fel egy olyan gyakorlati helyzetet, amikor a hálózati csatlakozási pont felől nézve a mögöttes hálózat végtelen hálózatnak tekinthető!

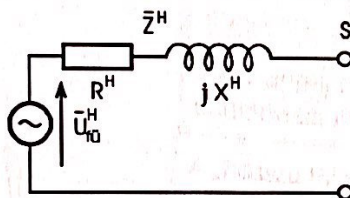
Egyvonalas helyettesítő kép:

2 pont

$$S_z = \infty$$

Thevenin-kép:

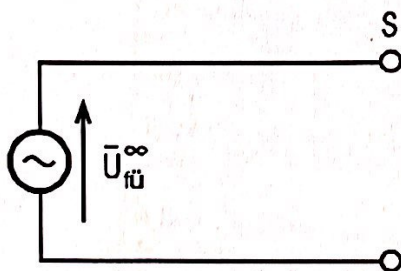
$$Z^H = \frac{U_n^2}{S_z} \rightarrow \text{mivel } S_z = \infty, \text{ így } Z^H \rightarrow 0.$$

2 pont

$$U_{f\bar{u}} = U_n / \sqrt{3}$$

2 pont

Tehát a pozitív sorrendű helyettesítő kép:

2 pont

Gyakorlati helyzet: kifesztültségen bekövetkező zárlat esetén a NAF és KÖF hálózat gyakorlatilag végtelen hálózatnak tekinthető (a KIF hálózati impedancia nagyságrenddel nagyobb, mint a KÖF vagy NAF impedanciák (KIF-re redukált értékei))

2 pont

3. feladat Az alábbi állításokról döntse el: IGAZ vagy HAMIS?

(18x0,5 pont)

A Barney-féle módszer lényege, hogy különböző elektróda távolságokkal, különböző mélységig határozható meg a talaj átlagos fajlagos ellenállása. A mérések eredményét a talajfelszíntől a szondák közötti távolsággal megegyező értékű mélységig terjedő talajréteg átlagos fajlagos ellenállásának lehet tekinteni.	HAMIS
Feszültségletörésről akkor beszélünk, ha a feszültség effektív értéke a névleges érték 10%-a és 90%-a közé csökken.	IGAZ
A kiefeszültségű hálózatokat mereven földelt csillagponttal üzemeltetik.	IGAZ
Egy villamosenergia rendszerben a teljesítmény-egyensúly csak a névleges frekvencián tud megvalósulni.	HAMIS
A primer szabályozás „erőssége” és az R statizmus között nincs korreláció.	HAMIS
Az autotranszformátoros nagyvasúti táplálási rendszer legnagyobb előnye, hogy az alkalmazott transzformátorok automatikusan szabályozzák a feszültségüket a terhelés függvényében.	HAMIS
A szekunder szabályozás feladatai: •a frekvencia névleges értékre állítása; •a szabályozási zónán belüli kiegyenlítés, vagyis az ún. AGC (Automatic Generation Control)	IGAZ
A természetes teljesítmény: az a hatásos teljesítmény, amelyet ha átviszünk a távvezetéken, akkor $U_R = U_S$ esetén a távvezeték által termelt (C) és fogyasztott (L) meddő teljesítmény egyenlő, a távvezeték meddő szempontjából „semleges”.	IGAZ
Elektromágneses kompatibilitáshoz kapcsolódóan az összeférhetőségi tartomány a zavarkibocsátási és zavartűrési határok között értelmezett.	IGAZ
A feszültség kiesések száma nem csökkenthető kábelesítéssel vagy burkolt szabadvezetékek alkalmazásával.	HAMIS
A „hosszú földelés” ellenálláson keresztüli földelést jelent.	IGAZ
A kompenzált csillagpont kezelés a szigetelthez képest növeli az egyfázisú földzárlati áramot.	HAMIS
20 kV-os kompenzált szabadvezeték hálózaton bekövetkező íves földzárlat nagy valószínűséggel magától megszűnik.	IGAZ
Egy kapacitív fogyasztó meddő teljesítményt vesz fel. (Fogyasztói pozitív irányrendszerben $Q > 0$).	HAMIS
Egy induktív fogyasztó komplex teljesítményének szöge pozitív. (Fogyasztói pozitív irányrendszerben.)	IGAZ
Egy induktív fogyasztó impedanciájának szöge negatív.	HAMIS
Egy háztartás éves villamosenergia fogyasztása Magyarországon átlagosan 2400-2800 kWh.	IGAZ
A kapcsolt termelési folyamat során a villamosenergia-termelés folyamán felszabaduló hőenergiát is hasznosítják.	IGAZ

4. feladat

(12 pont)

Határozza meg az alábbi háromfázisú hálózaton a jelölt helyen bekövetkező 2F zárlati áramot a hibahelyen abszolút értékben viszonylagos egységben (I_z) (v.e.), valamint adja meg a vezeték fázisáramainak (I_a, I_b, I_c) effektív értékét Amperben (csak abszolút érték!) a B gyűjtősínnél jelölt helyen!

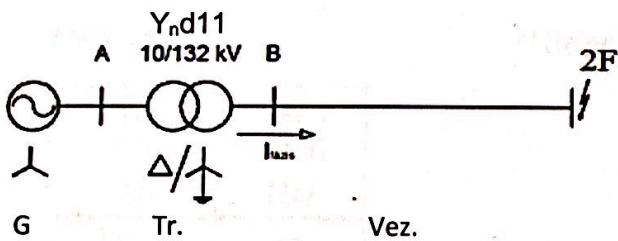
A hálózat sorrendi impedancia adatai:

$$X^G_1 = X^G_2 = 0.25 \text{ v.e.}$$

$$X^{Tr}_1 = X^{Tr}_2 = X^{Tr}_0 = 0.12 \text{ v.e.}$$

$$X^{vez}_1 = X^{vez}_2 = 0.2 \text{ v.e.} \quad X^{vez}_0 = 0.6 \text{ v.e.}$$

A fenti viszonylagos impedanciák számításához felvett alappmennyiségek a transzformátor 132 kV-os oldalán: $U_{alap} = 132 \text{ kV}$, $S_{alap} = 100 \text{ MVA}$. A zárlat üresjárásból következik be, a zárlat előtti generátor kapocsfeszültség a névleges értékkel azonosnak vehető.

I_z [v.e] (2p)	I_{alap} [A] (2p)	I_a [A] (2p)	I_b [A] (2p)	I_c [A] (2p)
2,632	0,437	0	0	0
1,519	437,4	564,6	564,6	564,6
1,519 (mindegyik fázisban)	757,6	664,4	664,4	664,4
0,877	5774	1151	1151	1151

Számítás, modell (helyes sorrendi modell 2 pont!):

5. feladat

(8 pont)

Egy 275 kV névleges feszültségű, 60 Hz-es névleges frekvenciájú veszteségmentesnek tekinthető Japán távvezeték paraméterei az alábbiak:

- pozitív sorrendű soros reaktancia: $x_L = 0,45 \Omega/\text{km}$,
- pozitív sorrendű sönt kapacitás: $C = 10 \text{ nF}/\text{km}$
- vezetékhozz: $l = 125 \text{ km}$.

Számítsa ki

- a vezeték hullámellenállását,
- a vezeték természetes teljesítményét.

Milyen kapcsolat van a természetes teljesítmény átvitelekor az átvitt hatásos és meddő teljesítmények között?

Megoldás:

c) (szövegesen kifejtve – 3p):

R_0 [Ω] (3p)	P_t [MW] (2p)
378,5	67
345,5	200
47 313	219
0,0217	73

6. feladat (IMSc pontokért)

(10 pont)

Adjon becslést a Hatékony Köztársaság energiaügyi miniszterének az országában üzemelő transzformátorok éves energiavesztési költségére! Az alábbi adatok állnak rendelkezésére:

Üzemelő készülék [db]	Feszültség áttétel [kV]	Átlagos névleges teljesítmény [MVA]	Egyenértékű terhelés [%]	Üresjárási veszteség [kW]	Rövidzárási veszteség [kW]
100	400/132	100	60	60	300
1000	126/22	25	50	20	120
10000	21/0.42	0.4	40	0.5	4

Mekkora az éves energiavesztés költségé, ha a nagyfeszültségen vételezett villamosenergia díja 20 Ft/kWh, a közepfeszültségen vételezetté pedig 30 Ft/kWh ?